Плян работы

Восем гадоў таму назад беларускі рух выйшаў на шырокую дарогу адкрытай легальнай працы. За гэты час зярняты, кінутыя ў народ першымі сяўцамі ідэі адраджэньня, буйна ўзышлі і закрасавалі. Збудзілася нацыянальная сьвядомасьць у сялянскай масе, і з народу з году ў год пачалі выходзіць новыя працаўнікі — байцы за родную старонку. Думкі НД і НН, шыраныя праз восем гадоў у дзясятках тысячаў экзэмпляраў, узгадавалі пакаленьне нацыянальна сьведамых беларусаў, паэтаў–песьняроў, літаратараў і публіцыстаў, закранулі духавенства, між каторым узьняўся беларускі рэлігійны рух, прадстаўлены ў каталікоў газэтай “Biełarus”[1]. Чым шырэйшыя кругі захоплівала хваля беларускага адраджэньня, тым болей адкрывалася нездаволеных патрэб, тым болей рабочых рук вымагала ідэйная праца. Але гэтых рук заўсёды не хапала і не хапае: беларуская інтэлігенцыя — гэта найболыш людзі, каторыя павінны здабываць кусок хлеба цяжкой працай у чужых — па ўсіх канцох Расеі, бо дома, у сваей старонцы, ім не даюць месца “пануючыя” тутака нацыі. Маладзеж, каторая канчае вышэйшыя навукі, напрыклад, у Пецярбурзе, пакуль вучыцца, дык дзержыцца разам і працуе для Беларусі, — а пасьля доля раскідае іх па ўсёй дзяржаве.

Каб усіх гэтых шчырых сыноў бацькаўшчыны пашлі[2] вярнуць у родны край, каб яны маглі аддаваць свае сілы на працу беларускай справы, яны павінны знайсьці фундамэнт для жыцьця — заработак. Гэты заработак павінны, па праўдзе, даць ім тыя інстытуцыі, у каторых яны б працавалі. Але бяда ў тым, што беларускія інстытуцыі дагэтуль могуць жыць адно толькі дзякуючы таму, што ёсьць невялікая жменя людзей, каторыя аддаюць апошняе на ідэйную працу. Ведама, гэтага мала, — і загэтым работа ідзе кульгаючы: нельга сьцягнуць чалавека зь мейсца, якое яму дае хлеб, калі няма ніякай пэўнасьці, што тая або іншая інстытуцыя не збанкрутуе празь месяц, паўгоду, год.

Тым часам само жыцьцё намеціла шырокі плян работы, каторы — хоць і часамі не зусім добра — выпаўняецца ўжо ў вялікай часьці. Плян гэты вось які:

Маем цяпер:

a) газэты і журналы: 1. “Наша Ніва” — у Вільні; 2. “Biełarus” — у Вільні; 3. “Маладая Беларусь” — у Пецярбурзе; 4. “Лучынка” — у Мінску; 5. “Саха” — у Мінску;

b) выдавецтвы: 1. Беларускае Выдавецкае Т–ва — у Вільні; 2. “Загляне сонца і ў наша ваконца” — у Пецярбурзе;

c) кнігарні ў Вільні і ў Мінску (арганізуецца[3]);

d) іншыя інстытуцыі: клюб (муз.–драм. кружок) у Вільні.

Арганізуюцца:

a) газэты і журналы: “Кабецкая доля” і “Іскрачка” — у Мінску; “Маладая Беларусь” — заместа квартальніка рэарганізуецца ў месячнік — у Вільні;

b) выдавецтва: суполка дзеля выдаваньня адкрытых ужо і арганізуемых у Мінску газэт;

c) кнігарні: БВТ–ва арганізуе кнігарні свае ў Віцебску, Полацку, Магілёве, Гродне і др.;

d) іншыя інстытуцыі: клюб у Вільні [і] ў Пецярбурзе; беларускі сындыкат “Саха” ў Мінску; Беларускае крэдытнае т–ва ў Вільні[4];

Намячаюцца і канечне патрэбны:

a) бурса ў Вільні;

b) навуковае таварыства ў Вільні і музэй пры ім (для музэю ёсьць калекцыя І[вана] Л[уцкевіча], каторая магла б быць паложана як дэпазыт;

c) эканамічныя інстытуцыі;

d) беларускі народны дом у Вільні[5].

[...]